
Llibre copiador - Colom

Autor:

Data de publicació: 28-09-2018

Rep el nom Llibre copiador un manuscrit que conté la transcripció de nou cartes aparentment enviades per Cristòfor Colom als Reis Catòlics i que va aparèixer el 1985 a Tarragona. Per la forma de la lletra s'ha estimat que el llibre podria datar de l'últim terç del segle XVI.[1] La majoria dels nou documents són "cartes-relacions" que narren els successos dels diferents viatges de descobriment de Colom a les Índies; set eren desconeguts anteriorment i els altres dos contenen un text diferent del que ja es coneixia.[2]

No hi ha unanimitat sobre si el contingut del Llibre copiador és obra de Colom però la majoria dels historiadors accepten la seva autenticitat.[3] Si es confirmés com a autèntic, la troballa del Llibre copiador constituïria el descobriment de documents relatius als viatges de Colom més important del segle XX.[1]

Troballa i publicació

El Llibre copiador es troba dipositat a l'fitxer General d'Índies de Sevilla.

En 1985 un llibreter de Tarragona anomenat José del Río, propietari de la llibreria antiquària "Catedral", va informar que havia arribat a les seves mans aquest manuscrit,[4] sense especificar el seu origen. Més tard va afirmar que l'havia trobat en un fons procedent d'una família de Mallorca.[5]

El desembre de 1985 Mercedes Dexeus, directora de l'Centre del Tresor Bibliogràfic i Documental espanyol, va convidar als catedràtics Joan Gil i Consuelo Varela a inspeccionar la troballa. Aquests historiadors van dictaminar l'autenticitat, per la qual cosa l'Estat espanyol el va comprar el 1987 i el va dipositar en el fitxer General d'Índies de Sevilla[5] el març de 1988.[N. 1]

El Llibre copiador va ser publicat en facsímil el 1989, en una edició comú entre el Ministeri de Cultura, el patronat del Cinquè Centenari i l'editorial Testimoni. La tirada es va limitar a 980 exemplars, numerats i certificats davant notari. A més es van imprimir 42 exemplars destinats als 21 països de la comunitat hispanoamericana i 75 per a ús no comercial.[6] Es va encarregar de dirigir la publicació l'historiador Antonio Rumeu d'Armes, que també va redactar dos volums complementaris de transcripcions i comentaris. Rumeu va transcriure els documents conservant la major part de l'ortografia original però afegint lletres majúscules i accents d'acord amb el castellà modern i modificant la puntuació. Juan Gil va criticar durament aquesta edició per estar plena d'errors i això el va motivar a publicar la seva pròpia transcripció el 1992.[5]

«

[s'ha perdut] per incúria no sé de qui, a l'angle superior dret de les pàgines 63-72, trencat que, encara que ja esqueixat, es conservava encara en les fotocòpies que van posar al nostre abast. (...) És llàstima que l'edició príncep de les noves

cartes colombines no faci honor a la ciència i saviesa acreditada l'il·lustre historiador, que va preparar al que sembla el text pressa i corrent, sense tractar de calar el seu veritable significat ni de solucionar els problemes que planteja. De vegades aquest apressament fa que Rumeu entengui el contrari del que diu l'original.

»

— Joan Gil, Cristòfor Colom. Textos i documents complets , pàg.76-79

Contingut

Mapa del Mar Carib amb possibles itineraris dels viatges de Colom.

El Llibre copiador consta de 38 folis, de dimensions 230 x 330 mm i escrits per ambdós costats.[7] Conté les transcripcions de nou documents aparentment escrits per Cristòfor Colom entre 1493 i 1503 i dirigits tots als Reis: una 'carta-relació' sobre el Primer Viatge de Colom a les Índies i quatre sobre el segon, totes prèviament desconegudes, dos cartes personals breus de 1500, també inèdites, i altres dues cartes-relacions, relatives als viatges tercer i quart, que ja es coneixien però sota formes diferents de les que apareixen en el Llibre copiador .[2]

En el manuscrit les cartes estan copiades una darrere l'altra, en ordre cronològic i sense cap títol particular.

Document 1

Carta datada "a la mar d'Espanya" a 4 març 1493 que relata el Primer Viatge de Colom. Es tracta d'un text estructurat de forma clara i coherent,[8] el que implica que no va ser redactat precipitadament. El seu contingut és en part similar al de les cartes anunciant el descobriment de les Índies impreses i difoses per tot Europa en 1493, si bé també presenta diferències importants.[8][9] Tot i ser més llarga en unes 300 paraules, aquesta carta als Reis dóna menys detalls sobre les terres descobertes i els seus habitants, callant per exemple el nom indígena de la primera illa descoberta ("Guanaham" o "Guanahany" en les cartes impreses el 1493) o informacions sobre les canoes, la dieta i l'estructura social dels indis. A més omet punts problemàtics de les cartes prèviament conegudes que han ocasionat mals de cap als historiadors, com la latitud de l'Hispaniola, que sí que donen les cartes impreses però amb un valor aparentment erroni, o la menció de les illes Canàries en el viatge de tornada. D'altra banda, el to d'aquesta carta és molt més messiànic que el de les cartes impreses, amb freqüents lusions a la intervenció divina i afirmant que l'objectiu de l'empresa era obtenir riqueses per finançar la conquesta de Jerusalem.[8] També inclou una sol·licitud de Colom als monarques perquè li demanin al Papa que nomeni cardenal al seu fill (no especifica a quin d'ells).[10]

Document 2

Carta-relació sobre els primers mesos de l'Segon Viatge. No té data però Rumeu d'Armes estima que va haver de ser escrita al gener de 1494.[11] Inclou el primer esment conegut de morts per verola entre els indis que Colom havia portat a Europa i que van tornar amb els descobridors a les Antilles.[12] També explica com va ser exterminada la guarnició deixada per Colom a l'Hispaniola en el Primer Viatge però aquesta versió es considera menys creïble que la d'altres fonts ja conegudes com la carta del doctor Chanca.[13] D'altra banda, descriu un mapa que ha dibuixat per a representar les terres descoberts en " aquest viatge i l'altre "i que s'adjunta amb la carta.[14]

Document 3

Carta-relació de l'exploració per via terrestre a Cibao durant el Segon Viatge. No té data, calculant Rumeu d'Armes que va haver de ser escrita el 20 d'abril de 1494.[11]El text coincideix en gran part amb la crònica de Andrés Bernaldez.[15]

Document 4

Carta-relació sobre l'exploració de les illes Hispaniola, Cuba i Jamaica en el Segon Viatge. Està datada a la ciutat

d'Isabela a 26 febrer 1494 però ha de ser una error, ja que la carta narra successos de setembre de 1494, per la qual cosa possiblement date de febrer de 1495.[11] Igual que el document anterior, aquesta carta conté passatges que coincideixen amb la crònica de Bernáldez.[16]

Document 5

Quarta carta-relació relativa al Segon Viatge, dedicada a l'exploració terrestre de l'illa Hispaniola. Datada a "la vega de lliure La Maguana" a 15 d'octubre de 1495. Entre altres coses, Colom es queixa del mal comportament dels seus homes i demana als Reis que enviïn missioners a l'Hispaniola.[N. 2] També justifica l'haver enviat un carregament d'indis esclavitzats a Castella perquè no eren cristians i detalla les millors maneres d'exploitar el seu treball.[17]

Document 6

Carta-relació del Tercer Viatge. Sense data, Rumeu d'Armes afirma que Colom la va redactar en Santo Domingo al setembre de 1498.[11] Es coneixia ja una Relació del Tercer Viatge de Colom per una còpia transcrita per Bartolomé de les Cases i una altra inclosa en el seu Història de les Índies . No obstant això, el text trobat al Llibre copiador presenta força diferències. Per exemple, al final d'alguns paràgrafs el Llibre afegeix frases que no apareixen en la versió de les Cases, sovint copiades de llibres que se sap va llegir Colom com ara el Ymago mundi .[18]

Document 7

Breu carta datada "a la ysla Espanyola, Olin Ofir" a 3 de febrer de 1500, amb postdata de 20 de novembre. Segons el text, aquesta nota acompanyava a una còpia de la seva carta de 1493 sobre el Primer Viatge (document n ° 1 d'aquest Llibre copiador), que Colom tornava a enviar als Reis com a recordatori ara que estava caient en desgràcia.[19]

Document 8

Carta també datada "a la ysla Espanyola, Olin Ofir nivell friti" el mateix dia que l'anterior (3 de febrer de 1500). Colom comunica als Reis la seva inquietud perquè sembla que no els han arribat algunes de les cartes que els va enviar, esmenta que fra Juan Pérez ha mort i reclama als Reis que li concedeixin les mercès que li havien promès.[20]

Document 9

Carta escrita des Jamaica ("Janah" en el text ") el 7 juliol 1503 relatant el Quart Viatge. Es coneixien prèviament dues versions d'aquest document, una en castellà anomenada el "Manuscrit de Salamanca "i una altra en italià, anomenada la "Lettera Rarissima ", però el text recollit en l' Llibre copiador presenta diferències substancials respecte a elles.[21]

Importància

Hi ha diversitat d'opinions sobre si el contingut del Llibre copiador es pot considerar paraules textuais de Cristòfor Colom. La majoria dels historiadors ho van acceptar com autèntic quan va aparèixer, basant-se en la reputació de les persones que ho van estudiar inicialment.[3] Luis Arranz va expressar la seva sospita que la carta de 1493 pot contenir "algunes interpolacions ".[22] Per la seva banda, David Henige va afirmar que és impossible assegurar plenament l'autenticitat d'un document del segle XVI.[23] Més recentment, l'historiador Felipe Fernández-Armesto s'ha declarat clarament escèptic sobre l'autoria del Llibre copiador, insinuant que es tracta d'un frau: [24][25]

Els relats de Hernando Colom i Bartomeu Casaus sobre els viatges de l'Almirall presenten coincidències amb alguns dels documents que recull l' Llibre copiador , la qual cosa implica que si efectivament Colom va escriure aquestes cartes-relacions ambdós biògrafs van haver de tenir accés en la seva època.[26]

El Llibre no només aporta dades noves sobre els viatges de l'Almirall sinó que, repartits entre els documents, conté indicis diversos sobre altres aspectes de la seva vida com ara la seva família i les seves teories geogràfiques. Si és autèntic, la troballa del Llibre copiador hauria constituït el descobriment de documents relatius a Colom més important del segle XX.[1]

Vegeu també

Descobrimet d'Amèrica

Tractat d'Alcàçoves

Tractat de Tordesillas

Tractat de Saragossa (1529)

Eclipsi de lluna

Carta de Calatayud

Notes al peu, referències i bibliografia

Anar? Va entrar a l'fitxer d'Índies el 14 de març de 1988 i es va classificar com Patronat 296 B, segons consta a Ministeri de Cultura. Adquisicions i donacions (cens-guia de fitxers d'Espanya i Iberoamèrica) [Consulta: juliol 2009].
Anar?

«
"frares debotos i fora de cobdícia de coses del món, perquè ens donin bons exemples que, certament, bé ens falta, (...) perquè nosaltres emos més menester qui ens reformi la fee que no els indis prendre-la."
»

Cita continguda en:

Varela, Consuelo. AGUIRRE, Isabel. La caiguda de Cristòfor Colom: el judici de Bobadilla. Marcial Pons Història, 2006, p. 37. ISBN 8496467287.

Referències

- ? Anar a :1,0 1,1 1,2 ARRANZ MÁRQUEZ, Luis. id = YerxcpDT_vsC & LPG = PP1 & hl = ca & pg = PA43 Págs.43-44.
? Anar a :2,0 2,1 FLINT, Valerie IJ. «Christopher Columbus and the Friars». A: Margaret GIBSON. Intellectual life in the Middle Ages: essays presented to Margaret Gibson (en anglès). Continuum International Publishing Group, 1992. ISBN 1852850698., p.302
? Anar a :3,0 3,1 DAVIDSON, Milers H. id = BR6Ek48GgzEC & LPG = PP1 & hl = ca & pg = PA201 Pàg. 201.
Anar? DIAZ TRECHUELO, M^a Lourdes. Cristòfor Colom]. 2a. Edicions Paraula, 2006. ISBN 8498400201.pàg.47
? Anar a :5,0 5,1 5,2 GIL FERNÁNDEZ, Joan; Consuelo VARELA. Cristòfor Colom. Textos i documents complets: Relacions de viatges, cartes i memorials. 2a ed. ampliada. Aliança Editorial, 1997. ISBN 8420623202., págs.76-79, citat a COOK, Noble David «Una primera epidèmia americana de verola el 1493?». Revista d'Índies, LXIII, 2003, p. 49-64. ISSN: 0034-8341 [Consulta: 21 juny 2009]., pàg.56
Anar? «Text de l'acta notarial que acompanya a l'edició facsímil». [Consulta: 21 juny 2009].
Anar? Editorial Testimoni. El Llibre copiador [Consulta: 21 juny 2009].
? Anar a :8,0 8,1 8,2 IFE, Barry W.. Introduction to the Letters from America (en anglès). King 's College London, 1992 [Consulta: 22 juliol 2009].
Anar? DAVIDSON, Milers H. Pág.197.
Anar? DAVIDSON, Milers H. Pág.275.
? Anar a :11,0 11,1 11,2 11,3 Rumeu D'ARMES, Antonio (ed.). Llibre copiador de Cristòfor Colom: correspondència inèdita amb els Reis Catòlics sobre els viatges a Amèrica. Testimoni, 1989. ISBN 84-86290-22-8.
Anar? COOK, Noble David «Una primera epidèmia americana de verola el 1493 ?». Revista d'Índies, LXIII, 2003, p. 49-64. ISSN: 0034-8341 [Consulta: 21 juny 2009]., pàg.57
Anar? RAMOS GÓMEZ, Luis J. «El "Llibre copiador" de Cristòfor Colom com a font per al coneixement de les relacions mantingudes entre entre espanyols i taínos en el Nadal entre desembre de 1492 i novembre de 1493». A: Congrés d'Història del Descobriment (1492-1556). Reial Acadèmia de la Història, 1992, p. 528. ISBN 8460082024.
Anar? LUZZANA caràcier, Ilaria. «Algunes observacions sobre la primitiva cartografia americana». A: Congrés d'Història del Descobriment (1492-1556). Reial Acadèmia de la Història, 1992. ISBN 8460082024.
Anar? DAVIDSON, Milers H. Pág.312.
Anar? DAVIDSON, Milers H. id = BR6Ek48GgzEC & LPG = PP1 & hl = ca & pg = PA86 pàg.86.
Anar? Varela, Consuelo. AGUIRRE, Isabel. La caiguda de Cristòfor Colom: el judici de Bobadilla. Marcial Pons Història, 2006, p. 113. ISBN 8496467287.
Anar? DAVIDSON, Milers H. Pág.408.

Anar? SENSE AUTOR, 364 «Document VII del Llibre copiador (facsimil i transcripció adaptada al castellà actual)». Revista Nord, 1991, p. 18-19.

Anar? SENSE AUTOR, 364 «Document VIII del llibre copiador (facsimil i transcripció adaptada al castellà actual)». Revista Nord, 1991, p. 20-21.

Anar? DAVIDSON, Milers H. id = BR6Ek48GzEC & LPG = PP1 & hl = ca & pg = PA448 Págs.448-450.

Anar? ARRANZ MÁRQUEZ, Luis. pág.239.

Anar? HENIGE, David. «Finding Columbus: Implications of a newly-discovered text». A: David B. Quinn, Cecil H. Clough, Paul Edward Hedley Hair. The European outthrust and encounter: the first phase c.1400-c.1700. Liverpool University Press, 1994. ISBN 0853232296.

Anar?

«

Aquest document, que s'afirma és una còpia del segle XVIII d'uns escrits inèdits de Colom, va aparèixer, sense que es publicués la seva procedència ni la seva història, en mans d'un llibreter just a temps per ser venut per un preu elevat durant l'excitació prèvia al V Centenari. Encara que els estudiosos li van donar la benvinguda, els seus inconsistències amb altres materials l'autenticitat és més segura fan un document altament sospitós.

»

— Felipe Fernández-Armesto (2007)

Anar? FERNÁNDEZ-ARMESTO, Felipe. «Maps and Exploration in the sixteenth and early seventeenth centuries». A: David WOODWARD (ed.). Cartography in the European Renaissance. 3. University Of Chicago Press, 2007, p. 748 (The History of Cartography). ISBN 0226907333.

Anar? DAVIDSON, Milers H. Pàg xxvi.

Bibliografia

Rumeu D'ARMES, Antonio (ed.). Llibre copiador de Cristòfor Colom: correspondència inèdita amb els Reis Catòlics sobre els viatges a Amèrica. Testimoni, 1989. ISBN 84-86290-22-8.

Gil, Juan; VARELA, Consuelo. Cristòfor Colom. Textos i documents complets: Relacions de viatges, cartes i memorials. 2a. Aliança Editorial, 1997. ISBN 8420623202.

DAVIDSON, Milers H. Columbus then and now: a life reexamined. University of Oklahoma Press, 1997.

ARRANZ MÁRQUEZ, Luis. [data = 2006 Cristòfor Colom: misteri i grandesa]. Editorial Marcial Pons Història. ISBN 8496467236.

Enllaços externs

Imatges del facsimil del Llibre copiador (llibreria Praga)

Transcripció del document 1]

Transcripció del document 2]

Transcripció del document 3]

Transcripció del document 4]

Transcripció del document 5]

Transcripció del document 6 (pàg. 15-33 del fitxer PDF)

Carta-relació similar al document 6 però amb diferències significatives]

Transcripció del document 9 (pàgs. 35-51 del fitxer PDF)

Carta-relació similar al document 9 però amb diferències significatives]